



KONSTMUSEET I NORR



Övergångar

Pedagogiskt material med anknytning till Konstmuseet i Norrs projekt *Övergångar* av Jenny Nordmark.

Bildspel och skapande uppgift om flottningens historia i Norrbotten.

Lektionsplan, åk 1–5

Inledning

Det här pedagogiska materialet riktar sig till lärare och elever i årskurs 1-5 för att med utgångspunkt i närmiljön upptäcka och diskutera hur man levt och brukat naturen ur ett historiskt perspektiv. Materialet tar avstamp i Konstmuseet i Norrs projekt *Övergångar* av konstnären Jenny Nordmark. *Övergångar* handlar om relationen mellan människa och natur med Torne älv som skådeplats: ett stort rött klot släpps på älven och låter det föras fram av väder och vind. Med utgångspunkt i kursplanerna för ämnena bild och historia och med flottnings historia i Norrbotten i fokus får eleverna med hjälp av bilder, filmklipp och diskussionsfrågor samt en skapande uppgift en bild av hur flottningen i Norrbottens älvar har sett ut.

På Konstmuseet i Norrs hemsida kan ni följa klotets väg längs älven som börjar den 2a maj 2020! Med hjälp av kartor och diskussion om hur vattenleder rör sig kan också lärare och elever tillsammans fundera över vilka olika vägar klotet kan komma att ta under projektets gång.

Denna lektionsplan är framtagen av Konstmuseet i Norr, Norrbottens länskonstmuseum. Denna lektionsplan får inte ändras på något sätt och får inte delas utan hänvisning till Konstmuseet i Norr. Konstmuseet i Norr har fått godkännande att använda bildmaterialen i den form de visas.

Om denna plan saknar information som du anser vara nödvändig för att kunna användas på ett bra sätt, kontakta oss så att den kan uppdateras.
Omslag: Daniel Stålnacke, Girdit media © Konstmuseet i Norr. v1 2020-04-28

Innehåll

Mål.....	4
Aktiviteter	5
1. Bildspel: Älven och flottningen.....	5
2. Bygg din egen flotte! - Skapande uppgift.....	5
Källförteckning och material för fördjupning.....	6
Tack för att du använder vår lektionsplan!	8

Mål

- Eleverna får tillfälle att reflektera över och diskutera vad den egna närmiljön har haft för betydelser och verksamheter historiskt sett.
- Eleverna får bekanta sig med samtidskonstprojektet *Övergångar* av Jenny Nordmark som belyser människans och älvens samvaro och samtidskonstens olika former.
- Eleverna kan utifrån egna erfarenheter och idéer prata om vilken roll som älvar och andra vattendrag spelar idag, för dem själva och för samhället i stort.
- Eleverna får öva sina färdigheter i bildanalys med bildmaterial av olika typer och från olika tidsperioder.
- Eleverna introduceras till skogsindustrins och flottningens roll för Norrbottens och Sveriges historia.
- Eleverna får möjlighet att själva skapa och utforma en flotte och använda sina nya kunskaper i en praktisk och kreativ uppgift.

Från Skolverkets kursplan för ämnet Historia, årskurs 1-3:

Hemortens historia. Vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under olika perioder.

Från Skolverkets kursplan för ämnet Historia, årskurs 4-6:

Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.

Från Skolverkets kursplan för ämnet Bild under rubriken Bildanalys, årskurs 1-3:

Historiska och samtida bilder och vad bilderna berättar, till exempel dokumentära bilder från hemorten och konstbilder.

Från Skolverkets kursplan för ämnet Bild under rubriken Bildanalys, årskurs 4-6:

Konst-, dokumentärbilder och arkitektoniska verk från olika tider och kulturer, hur de är utformade och vilka budskap de förmedlar.

Aktiviteter

1. Bildspel och underlag - Älven och flottningen **(30 min)**
2. Skapande uppgift - Bygg din egen flotte! **(30 min)**

1. Bildspel: Älven och flottningen

Material: Bildspelet "Älven och flottningen" och underlaget "Älven och flottningen", skärm eller projektorduk, whiteboardtavla och pennor

Tidsåtgång: Flexibel, minst 30 min

Bildspelet är en övning i bildanalys, där eleverna tillsammans med läraren kan diskutera och fundera kring de bilder, videoklipp och kartor som visas. Det innehåller även delar av ett samtal med konstnären Jenny Nordmark där hon berättar om sina tankar med projektet. I underlaget till bildspelet finns vidare information, förslag på frågor och aktiviteter. Underlaget kan med fördel användas fritt utifrån egna önskemål och förutsättningar. Beroende på var i Norrbotten klassen befinner sig kan materialet med hjälp av källförteckningen även anpassas för att ge eleverna en inblick i vad den egna närmiljön har för historia av skogsindustri och flottning. Bildspelet börjar med frågor om konstverket *Övergångar* för att sedan övergå i älvens betydelse idag och historiskt sett och slutligen berätta om flottningen längs Norrbottens älvar.

2. Bygg din egen flotte! - Skapande uppgift

Material: Pinnar, snöre samt blad eller andra naturmaterial för dekoration

Tidsåtgång: Flexibel, minst 30 min

Efter bildspelet och diskussionen kan eleverna få använda sin kreativitet och utforma egna flottor. Eleverna kan själva få ta med sig material eller gå ut tillsammans med läraren och leta i naturen. När flottarna är färdiga kan eleverna prova i en balja med vatten om de flyter och hur mycket last de klarar av. Låt eleverna prova att ställa en hypotes och gissa i förväg hur

många av ett litet föremål (till exempel gem eller pennor) som deras flotte kan bära innan den sjunker.

Om ni har möjlighet kan ni sedan sjösätta flottarna i någon av de gamla flottlederna, eller i något annat vattendrag i närheten, för att se var vattnet för dem någonstans! Kom ihåg att i sådana fall bara använda naturmaterial så att vattendraget inte skräpas ned.

Källförteckning och material för fördjupning

SMHI: Faktablad nr 44 - 2010 "Sveriges vattendrag"
http://www.smhi.se/polopoly_fs/1.10713!webbSveriges%20vattendrag%2016.pdf

Faktablad med kartor, figurer och statistik om Sveriges vattendrag. Hämtat 2020-04-25.

Norrbottens Museums kulturmiljöhistoriska blogg:
Flottning – en förfluten del av Norrbottens historia:

<https://kulturmiljonorrbotten.com/2017/03/24/flottning-en-forfluten-del-av-norrbottens-historia/>

Inlägg om flottningen i Norrbotten med bilder från museets arkiv. Hämtat 2020-04-25.

Norrbottens Museums kulturmiljöhistoriska blogg:
Karlsborg – en del av Norrbottens industrihistoria:

<https://kulturmiljonorrbotten.com/tag/angsag/>

Inlägg om ångsågen i Karlsborg och flottningen längs Kalix älv med bilder från museets arkiv. Hämtat 2020-04-25.

Skogshistoriska Sällskapet Årsskrift 2016: sid 12-21:

<https://skogshistoria.se/wp-content/uploads/2018/08/Årsskrift-2016-s-12-21-Bosse-Johansson-Skogen-flottningen-och-Norrbottens-människor.pdf>

Utdrag ur Bosse Johanssons bok *Flottare med färg* om flottningen i Norrbotten, boken finns i sin helhet på biblioteket. Hämtat 2020-04-25.

Länsstyrelsen i Norrbottens Län: Värdefulla flottleder i Norrbottens län, kulturhistorisk bedömning och förslag till bevarande, Länsstyrelsens rapportserie 7/12:

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4df86bcd164893b7cd962c58/1538671523026/V%C3%A4rdefulla%20flottleder%20i%20Norrbottens%20l%C3%A4n.pdf>

Rapport om inventeringen av spår från flottningen på Norrbottens älvar med kartor och bilder. Hämtat 2020-04-25.

Sveriges Lantbruksuniversitets arkiv för studentarbeten:
Flottningen i norra Sverige

https://pub.epsilon.slu.se/4361/1/Nilsson_R_1999.pdf

Uppsats om hur livet såg ut för flottarna i norra Sverige och hur arbetet tedde sig. Hämtat 2020-04-25.

Umeå Universitets DiVA portal för avhandlingar:
Ice, wood and rocks: regulating elements in riverine ecosystems:

<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:371630/FULLTEXT01.pdf>

En avhandling vid Umeå Universitet om arbetet med att återställa de gamla flottningslederna till sina naturliga utseenden. I den avslutande sammanfattningen på svenska finns information om hur flottningarna påverkat den biologiska mångfalden och hur arbetet med att restaurera vattendragen sett ut de senaste åren. Hämtat 2020-04-25.

Tack för att du använder vår lektionsplan!

Vi utvecklar vårt utbildningsprogram löpande och vill gärna veta vad du som lärare tycker om materialet. Har du några frågor eller förbättringsförslag kring denna lektionsplan får du gärna kontakta oss.

Vi skulle vara mycket tacksamma om du vill dela med dig av bilder som tas i samband med lektionen eller av lektionsresultaten.

Bilder kan komma att användas för intern dokumentation och i utvecklingen av lektionsplaneringen. Bilder kan även komma att användas i utbildningssyfte. Bilderna kommer att förbli i vår ägo och kommer inte att säljas till tredje part.

I enlighet med dataskyddsförordningen GDPR och eventuella policyer på din arbetsplats kan vi bara använda bilder där elever och andra personer inte kan identifieras. Sådana bilder kan exempelvis tas bakifrån (visar endast ryggen) eller vara bilder av teckningar eller andra närbilder av elever som använder olika material där personer inte kan identifieras. Vi förstår att dessa begränsningar gör det svårare att ta bilder men vi hoppas att du tar dig tid att ta några bilder om möjligt - det skulle vara mycket värdefullt för oss!

Konstmuseet i Norr
981 85 Kiruna

www.konstmuseetinorr.se

info@konstmuseetinorr.se
skola@konstmuseetinorr.se